

No pittää kahtoo

Puhujan tulevan toiminnan ilmausten kielioppia ja pragmatiikkaa

MIIA KARTTUNEN

Väitöksenalkajaisesityelmä Itä-Suomen yliopistossa 13. huhtikuuta 2018

Toisinaan kuulee väitettävän: ”Suomen kielessä ei ole futuuria.” Suomi kuuluu kieliin, joilla ei ole futuurisen merkityksen ilmaisemiseen erityistä tempusta eli aikamuotoa (Dahl & Velupillai 2008). Suomen tempusjärjestelmä kuvataan monesti (esim. ISK 2004 § 1523) neli-aikamuotoisena: siihen kuuluvat morfologiset tempukset preesens ja imperfekti sekä liittotempukset perfekti ja pluskvamperfekti. Imperfekti, perfekti ja pluskvamperfekti ilmaisevat mennyttä tapahtumista ja toimintaa, preesens taas ilmaisee meneillään olevaa, ajankohdasta riippumatonta tai toisinaan myös tulevaa tapahtumista. Yksikään suomen aikamuodoista ei ole erikoistunut tulevan tapahtumisen tai toiminnan ilmaisemiseen. Tässä mielessä suomen kielessä ei ole futuuria, ei ainakaan futuuritempusta.

Ftuurisen merkityksen ilmaisemiseen on suomen kielessä kuitenkin monia mahdollisuuksia. Jos tarkastellaan seuraavia tulevaisuuteen viittaavia, *Länsiväylä*-lehden ja Yle Uutisten verkkosivuilla julkaistuja uutisotsikoita Länsimetron ensimmäisen vaiheen valmistumisesta, voidaan huomata, että tulevasta tapahtumisesta ja toiminnasta voidaan kertoa erilaisten kielen rakenteiden avulla:

Nyt se lyötiin lukkoon: tämä on länsimetron aloituspäivämäärä. Reilu vuosi ja liikenne länsimetron ensimmäisellä osuudella Ruoholahden ja Matinkylän välillä käynnistyy. H-hetki on maanantaina 15. elokuuta 2016. (Länsiväylä 5.8.2015) | Vajaa vuosi h-hetkeen – Länsimetro täydentää raideverkon (Yle Uutiset 29.8.2015) | Länsimetro lupaa: liikenne Tapiolaan voi alkaa huhtikuussa, Matinkylään kesäkuussa (Yle Uutiset 9.12.2016) | Liikennöikö länsimetro jo tässä kuussa? (Yle Uutiset 10.10.2017) | Länsimetroa pitää vielä korjata (Yle Uutiset 20.10.2017) | Länsi-

metron avaus taas askelen lähempänä – HSL aikoo päättää pian, milloin liikenne alkaa (Yle Uutiset 7.11.2017) | *Länsimetron aloituspäivä selvinnee huomenna perjantaina* (Yle Uutiset 9.11.2017) | *Länsimetro lähtee liikkeelle viikon kuluttua lauantaina* (Yle Uutiset 10.11.2017a) | *Somekanssa riemastui länsimetron startti uutisesta: ”Länsimetro saattaa muuttua vitsistä kulkuneuvoksi”* (Yle Uutiset 10.11.2017b)

Niin Länsimetro-otsikot kuin aiempi tutkimus ja kieliopitkin tuovat esiin, että suomen kielessä tulevaa toimintaa voidaan ilmaista muun muassa preesensillä tai määrätapauksissa myös perfektillä (esim. *Metro otetaan käyttöön, kun se on ensin testattu*; tämän kappaleen esimerkit kirjoittajan omia), eri moduksilla (esim. *Aloituspäivä selvinnee pian. Toivotaan, että aloituspäivä selviäisi pian*), tulevaan suuntautuvilla verbeillä (esim. *Liikennelaitos aikoo ~ lupaa ottaa metron käyttöön. Liikennelaitos ennustaa otavansa metron käyttöön*) ja erilaisilla rakenteilla (*Liikenne tulee alkamaan vuoden kuluessa. Liikenne on alkamassa jo ensi viikolla. Liikenne on alkamaisillaan. Liikenne on alkava juhllisin menoin. Liikenteen pitää alkaa ennen vuodenvaihdetta*), joista osa on harvinaisia, vanhahtaviakin, osa taas arkikielessä tuiki tavallisia. Osa ilmaistyyteistä on sellaisia, että kielenkäyttäjä ei välttämättä näe niissä mitään erityisen futurista. Osa taas herättää maallikoissakin intohimoja kuten *tulee tekemään* -rakenne (Kolehmainen 2014: 276–281). Suomessa kuten muissakin kielissä on rinnakkaisia, sävyiltään erilaisia ja kieliopillistumisjatkumon eri vaiheissa olevia tulevaan viittaamisen keinoja, joilla on paitsi temporaalisia myös modaalisia ja aspektuaalisia merkityksiä.

Futuurisen merkityksen ilmaisemista on kuvattu suomen kieliopeissa *Rudimenta linguae Finnicae breviter delineata* eli 1600-luvulta lähtien ja lähestytty tutkimuksinkin. Fennistiikan alalla keskeinen futuurisuutta käsittelevä teos on Osmo Ikolan väitöskirja (1949), jossa tarkastellaan ensimmäisen suomeksi käännetyn *Raamatun* aikamuotoja. Muista nykysuomen aikamuotojen yleiskuvauksista mainittakoon Kalevi Wiikin (1976) artikkeli ja *Iso suomen kieliooppi* (ISK 2004). Suomen futuuristen ilmausten tutkimus on kohdistunut pääasiassa kirjoitettuun kieleen.

Futuurinen merkitys ja sen ilmaisemistavat ovat olleet kansainvälisen kielitypologisen ja kieliopillistumiseen liittyvän tutkimuksen kohteena jo 1980-luvulta lähtien, ja esimerkiksi Bernard Comrien (1985), Östen Dahlin (1985; 2000) sekä Joan Bybeen, Revere Perkinsin ja William Pagliucan (1994) työt tarjoavat perustan tälle tutkimukselle. Fennistiikassa futuurisuuden ja modaalisuuden suhdetta on sivuttu useissa modaalii-ilmauksia käsittelevissä aineistolähtöisissä tutkimuksissa (esim. nesessiivirakenteista Laitinen 1992, potentiaalista Forsberg 1998, konditionaalista Kauppinen 1998 ja nesessiivisistä partisiippilausekkeen sisältävistä rakenteista Pekkarinen 2011), joiden tulokset ovat hyödyllisiä tässä tutkimuksessa.

Aiheen valintaan on johtanut uteliaisuuteni selvittää, millaista on futuurisen merkityksen ilmaiseminen puhutussa kielessä. Aiempi tutkimus ei tarjoa kokonaiskuvaa suomen kielen tulevan toiminnan ilmaisukeinojen yleisyydestä ja käytöstä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Tutkimukseni aineistolähteinä ovat Pohjois-Karjalan ja Kainuun murteita ja nykypuhekieltä edustavien eri-ikäisten puhujien haastattelut ja erityyppiset keskustelut. Monipuolinen aineisto mahdollistaa tulevan toiminnan ilmausten pragmaattisen tar-

kastelun. Aineisto käsittää 443 puhujan tulevaa toimintaa ilmaisevaa lausetta, joita analysoin määrällis-laadullisesti modaalisuuteen, puhetoimintoihin ja vuorovaikutukseen liittyvien käsitteiden avulla. Aineistoa analysoimalla selvitän, millaisilla kielellisillä ilmauksilla puhuja viittaa omaan tulevaan toimintaansa, millaisissa pragmaattisissa funktioissa ilmauksia käytetään eli millaisia puhetoimintoja ne ovat ja millainen on ilmausten modaalin luonne. Tutkimuskohteina ovat rakenteet, jotka sisältävät finiitti-verbin ja ilmaisevat puhujan tulevaksi aikomaa toimintaa. Toiminnalla tarkoitetaan laajasti kaikkea, mitä lauseiden predikaatit ilmaisevat: tekoja, tapahtumista tai tilaa.

Aineiston lauseet ovat ryhmiteltävissä 15 funktioon eli puhetoimintoluokkaan. Keskeisiä puhetoimintoja ovat muun muassa lupaaminen, suunnitellun toiminnan toteuttaminen, suunnitteleminen, arveleva vastaus ja selostaminen. Puhetoiminnot rakentuvat verbivalintojen, moduksen, adverbien ja partikkelien sekä kontekstin perusteella.

Tarkastelen seuraavaksi lähemmin lupaamista, joka on aineistoni tyypillisin puhetoiminto. Tyypillinen lupaus sisältää yksikön 1. persoonan muotoisen verbin ja liitepartikkelin kuten esimerkin 1 aloituslause:

(1) (Aikuisneuvola, Pohjois-Karjala 2000, SKNA T1189)

minäpä^s annan tuommosen

PUHUJA NOUSEE TUOLISTAAN

rasvatestin ni siitähän voisit sitte, täv voi täyttää kotona.

Esimerkki on terveydenhoitajan vuorosta aikuisneuvolan potilaskäynnin keskustelussa. Lauseella *minäpä^s annan tuommosen rasvatestin* terveydenhoitaja kuvaa toimintaansa ja samalla sitoutuu tekoon, joka kuuluu hänen roolinsa mukaiseen toimintaan ja motivoituu tilanteen kontekstista. Edellä on puhuttu potilaan ylipainosta, ja terveydenhoitaja pyrkii testilomakkeen avulla ohjaamaan potilasta itsevalvontaan ja terveellisempiin aritavoihin.

Lupaus on paitsi yleisin puhujan tulevan toiminnan ilmauksen puhetoiminto myös rakenteeltaan monenlainen. Lupaamisen puhetoiminto voi olla passiivimuotoinen kuten esimerkissä 2:

(2) (Kenkäkauppa, Sotkamo 2007, SKNA T1306)

Asiakas: minkä hintasia (-).

Myyjä: ja nämä oli tuota nin, tämä on, oekkee hinta on kaheksanneljä yheksänkymmentä mut kum muistaaksseni myyttiin kuuskytyheksän tämä ja tämä on täysin nahkkaa ja, **sitten katottaampa se kultakengän hinta.**

Kenkäkaupan myyjän passiivilause *sitten katottaampa se kultakengän hinta* toimii myyjän lupauksena tulevaan toimintaan. Puhuja eli myyjä katsoo hintaa, mutta sitä pääsee katsomaan myös kuulija eli asiakas. Myyjän lauseen passiivimuoto mahdollistaa myös kuulijan osallistumisen toimintaan – tavalla tai toisella. Lupaamista ilmaise-

vissa lauseissa vaihtelu yksikön 1. persoonan ja passiivin välillä vaikuttaakin heijastavan sitä, millaisesta toiminnasta on kyse. Toiminta, johon vain puhujalla itsellään on pääsy, merkitään 1. persoonalla, ja toiminta, johon on pääsy puhujan lisäksi kuulijallakin, merkitään passiivilla.

Noin joka kymmenes lupaus sisältää *pittää tehdä* -tyyppisen nesessiivirakenteen kuten esimerkki 3:

(3) (Murteenseuruuhaastattelut, Liperi 1990, SKNA 15455)

no en tiijä, **pittää** tuota miun Tuijales **soitalttoot** tuossa,.

Esimerkin nesessiivirakenne ilmaisee sitä, että puhuja hyväksyy itselleen veloitteen tulevaan toimintaan. *Pittää*-verbin keskeinen merkitys, velvollisuuden ilmaiseminen, tulee rakenteen lupaamiskäytössä selvästi esille.

Lupaukselle on tyyppistä se, että puhuja sitoutuu tulevaan toimintaan, mitä voidaan kuvata vahvana komissiivisuutena. Aineistossa on kuitenkin joukko lupauksia, joiden komissiivisuus ei välttämättä ole kovin vahvaa. Esimerkissä 4 tytär esittelee isälleen ystävänsä syntymäpäiväkutsua ja pyytää kyytiä kutsuille.

(4) (Vapaat keskustelut, Ilomantsi 2008, SKNA M003)

Tytär: oot sä sunnuntaina töissä.

Isä: millo sunnunttai(na).

Tytär: nyt sunnunttina.

Isä: en oot töissä.

Tytär: voink mie siut viijäm miut.

Isä: Kaskise Suville.

Tytär: [eeei kun, tuon,]

Isä: [joku synttärrikutsu vai.]

Tytär: nii. tuon, Parviaisen. se assuu (-)issa.

Isä no **pittää kahttoo**.

Esimerkin viimeisellä rivillä isä vastaa lopulta viivytellen *no pittää kahttoo*. Isän vastaus ei ole myöntävä eikä kieltävä vaan lähinnä välttelevä fraasi. Tämäkin lause on komissiivinen, mutta se ei sitouta puhujaa kysytyyn toimintaan. Sen sijaan puhuja sitoutuu tekemään päätöksen myöhemmin.

Esimerkin 4 *no pittää kahttoo* -lause on nollapersonainen. Rakenne ei siis paljasta suoraan, kenen toiminnasta on kyse. Lauseeseen ei sisälly persoonan paljastavaa subjektia (vrt. *minun pitää* tai *minä katson*), mutta selvästi puhuja viittaa tässä omaan toimintaansa yksikön 3. persoonalla. Yksikön 3. persoona onkin yksikön 1. persoonan jälkeen toiseksi tavallisin puhujan tulevan toiminnan ilmausten persoonamuoto.

Esimerkit 1–4 paljastavat, että lupaamista ilmaistaan pääasiassa indikatiivimuotoisilla lauseilla. Lupaamisen ilmauksissa *-pA-* ja *-pAs-*liitepartikkelit (*minäpä, minäpä; katotaampa, katotaampas*) ovat tavallisia, mutta esimerkiksi modaalaisia adverbeja tai ajan

ilmauksia ei lupaamisfunktioisiin lauseisiin monestikaan sisälly. Lupaamisfunktioisten lauseiden verbit liittyvät tilanteen toimintaan. Lupaamisen puhetoiminnon muodolliset ja rakenteelliset piirteet eroavat muiden puhetoimintojen piirteistä.

Tutkimuksessani kuvaan puhujan tulevan toiminnan ilmausten tyypillisiä puhe-toimintoja ja niiden tyypillisiä piirteitä: Millä kielen keinoilla puhuja muodostaa tulevaan toimintaan suuntautuvaa tarjoutumista? Kuinka hän suunnittelee, toteaa aieman suunnitelman mukaista tulevaa toimintaa tai selostaa välittömästi alkavaa toimintaa? Mitkä kielen piirteet ovat tyypillisiä arvelevalle vastaukselle, perustelemiselle tai kuvitteellisen toiminnan esittämiselle? Aineistoa analysoidessani olen pilkkonut lekseemeiksi ja morfeemeiksi elävän vuorovaikutuksen puhetilanteet kaupan tai Kelan tiskiltä, kotoisesta kahvipöydästä tai koulunpenkiltä ottaakseni selville, miten puhuja ilmaisee tulevaa toimintaansa. Tehtävä on ollut haasteellinen ja kiinnostava.

Tilanne, toiminta, puhuja ja kuulija muodostavat ainutlaatuisen kontekstin vuorovaikutukselle. Erilaisissa konteksteissa puhujat toteuttavatkin hyvin erilaisia puhe-toimintoja, vaikka ilmausten kielellinen rakenne näyttää samalta. Kontekstistaan irrotettuna lauseen *minäpä^s annan* -puhetoiminto voi siis olla yhtä hyvin lupaaminen, tarjoutuminen, selostaminen tai perusteleva. Esimerkissä 1 lauseen *minäpä^s annan tuommosen rasvatestin* puhuja paitsi lupaa tulevaa toimintaa myös selostaa välittömästi alkavaa toimintaa. Onkin tavallista, että lauseet toteuttavat samanaikaisesti useita eri puhetoimintoja. Esimerkin tulkinnessa tarvittava tieto puhujan tulevan toiminnan ilmaisun ja varsinaisen toiminnan ajallisesta suhteesta voidaan luotettavasti todeta aineistotallenteelta, videonauhalta.

Tutkimukseni paljastaa, että puhujan tulevan toiminnan ilmausten puhetoiminnot keskittyvät erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin sen perusteella, millainen pääsy ja sitoutumisen mahdollisuus puhujalla on toimintaan tai tietoon sekä millaisissa sekventiaalisissa asemissa puhujan tulevan toiminnan ilmaukset esiintyvät. Esimerkiksi modaali- ja liitepartikkelit keskittyvät tiettyihin puhetoimintoihin. Esimerkin 1 *minäpä^s annan* -lauseen liitepartikkeli *-pAs* ilmentää puhujan aloitteellista ja vastuullista roolia. Puhujalla on suora pääsy toimintaan kenenkään estämättä, ja hän voi tällaisessa tilanteessa ilmaista tulevaa toimintaansa itsevarmasti. Tilanne on hyvin toisenlainen vaikkapa esimerkin 5 haastattelutilanteessa, jossa haastelija kysyy nuorelta informantiltaan tämän tulevaisuuden suunnitelmista:

(5) (Murteenseuruuhaastattelut, Liperi 2000, SKNA 16732:2)

Haastattelija: Kiinnostaskos sinnuu joku, joku, opiskelu-, ala, lukijo?

Informantti: no en tiijä, ehkä opettajaks hallusin tulla.

Informantin vastaus ilmentää epävarmuutta monin kielellisin keinoin (*en tiijä, ehkä, hallusin*), jotka kertovat siitä, että vastaajalla ei ole pääsyä kysymyksen edellyttämään tietoon.

Ilmaistessaan tulevaa toimintaansa puhuja tuo esiin asennettaan tulevan toiminnan mahdollisuutta, välttämättömyyttä tai kannattavuutta kohtaan, mikä heijastuu ilmausten modaalisisissa aineksissa. Aineiston tavallisimmat finiittiverbit ovat modaalisia: *pi-*

tää, voida, saada. Aineiston yleisin konstruktio on *pitää tehdä* -rakenne, jolla on esiintymiä monenlaisissa aineistoissa. Rakenteen kuvaamien asiointilojen välille muodostuu futuurinen aikaulottuvuus, kun puhuja esimerkiksi lupaa toimia tilanteessa vallitsevien psyykkisten tai fyysisten vaatimusten tai suositusten mukaan.

Pitää tehdä ei välttämättä ole niin ilmeinen futuuri-ilmaus, että puhujat tunnistaisivat sitä erityiseksi futuuriseksi ilmaustyyppiksi. Rakennetta kuitenkin käytetään tulevan toiminnan ilmauksissa, ja onkin todennäköistä, että rakenne jatkaa kielio pillistumistaan ja yleistymistään puhujan tulevan toiminnan ilmauksena. Sen sijaan verbit ja konstruktiot, jotka kirjallisuudessa tuodaan esiin tulevaisuuteen suuntautuvina, eivät ole tämän tutkimuksen aineistossa erityisen yleisiä. Aineiston terveydenhoitaja ei sano *tulen antamaan* tai *olen antamassa tuommoisen rasvatestin* eikä kenkäkaupan myyjä varsinkaan sano *olen katsova sen kultakengän hinnan*. Näiden usein futuurisiksi mainittujen rakenteiden käyttöalana ovatkin muunlaiset kielen käyttöyhteydet kuin tässä tutkimuksessa tarkastellut puhekielen vuorovaikutustilanteet. Edes futuuriset ajan ilmaukset eivät ole erityisen tavallisia tutkimusaineistossa lukuun ottamatta esimerkin 6 kaltaisia, aiemmin suunniteltua toimintaa ilmaisevia lauseita:

(6) (Murteenseuruuhaastattelut, Liperi 1990, SKNA 15451)

tänä kesänä mie aijol lähtteet tuone, yhele, työpaikale.

Tutkimukseni osoittaa, että puhuja voi viitata tulevaan toimintaansa varsin monenlaisilla suomen kielen rakenteilla: *teen, tekisin, minä teen, minäpä teen, anna minä teen, voin ehkä tehdä, saan tehdä, saatan tehdä, pitää tehdä, jos tekisi, tehdään*. Suomen kielen puhujat ovat taitavia eri ilmaisutapojen vivahteissa ja valitsevat tilanteeseen, toimintaan ja osapuolten vuorovaikutukseen parhaiten sopivan ilmaisutavan. Suomi on rikas, tulevaisuuden kieli.

Lähteet

Tutkimusaineistoesimerkkien lähteet

Aluemurteiden näkökulma suomen murteiden syntaksiin -hankkeen (FinDiaSyn, 2008–2012) videotallenne ja sen litterointi Ilomantsista vuodelta 2008 (valituin osin litteroinut Miia Karttunen). SKNA Moo3. Tallenne säilytteillä Helsingin yliopistossa.

Asiointitilanteiden vuorovaikutus käytänteet -hankkeen aikuisneuvola-aineisto videotallenteita ja niiden litterointeja (pääosin Kotuksen harjoittelijoiden litteroimina) Pohjois-Karjalasta vuodelta 2000 ja kenkäkauppa-aineisto Sotkamosta. SKNA T1189 ja T1306. Tallenteet säilytteillä Helsingin yliopistossa.

Suomen murteiden seurauututkimuksen (1989–2010) litteraatiot ja äänitallenteet: Liperi 1990 (litteroija Jaana Pajarinen) ja Liperi 2000 (litteroija Miia Karttunen). SKNA 15451, 15455, 16732:2. Tallenteet säilytteillä Suomen kielen nauhoitearkistossa Kotimaisten kielten keskuksessa.

Muut lähteet

- BYBEE, JOAN – PERKINS, REVERE – PAGLIUCA, WILLIAM 1994: *The evolution of grammar. Tense, aspect, and modality in the languages of the world*. Chicago: The University of Chicago Press.
- COMRIE, BERNARD 1985: *Tense*. Cambridge Textbooks in Linguistics. Cambridge: Press Syndicate of the University of Cambridge.
- DAHL, ÖSTEN 1985: *Tense and aspect systems*. Oxford: Basil Blackwell.
- 2000: The grammar of future time reference in European languages. – Östen Dahl (toim.), *Tense and aspect in the languages of Europe. Empirical approaches to language typology*. Eurotyp 20–6 s. 309–328. Berlin: Mouton de Gruyter.
- DAHL, ÖSTEN – VELUPILLAI, VIVEKA 2008: The future tense. – Matthew S. Dryer & Martin Haspelmath (toim.), *World atlas of language structures online*. Munich: Max Planck Digital Library. <http://wals.info/feature/67> (19.5.2017).
- FORSBERG, HANNELE 1998: *Suomen murteiden potentiaali. Muoto ja merkitys*. SKST 720. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- IKOLA, OSMO 1949: *Tempusten ja modusten käyttö ensimmäisessä suomalaisessa Raamatussa verrattuna vanhempaan ja nykyiseen kieleen. I. Johdanto. Indikatiivin preesensin ja futuuristen liittomuotojen temporaalinen käyttö*. Turun yliopiston julkaisuja B, XXXII. Turku: Turun yliopisto.
- ISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KAUPPINEN, ANNELI 1998: *Puhekuviot, tilanteen ja rakenteen liitto. Tutkimus kielen omaksumisesta ja suomen konditionaalista*. SKST 713. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KOLEHMAINEN, TARU 2014: *Kielenhuollon juurilla. Suomen kielen ohjailun historiaa*. Suomi 204. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 174. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura & Kotimaisten kielten keskus.
- LAITINEN, LEA 1992: *Välttämättömyys ja persoona. Suomen murteiden nesessiivisten rakenteiden semantiikkaa ja kielioppia*. SKST 569. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Länsiväylä 5.8.2015 = Korkman, Seppo 2015: Nyt se lyötiin lukkoon. Tämä on länsimetron aloituspäivä. <https://www.lansivayla.fi/artikkeli/306533-nyt-se-lyotiin-lukkoon-tama-on-lansimetron-aloituspaivamaara> (31.5.2018).
- PEKKARINEN, HELI 2011: *Monikasvoinen TAVA-partisiippi. Tutkimus suomen TAVA-partisiipin käyttökonteksteista ja verbiliittojen kieliopillistumisesta*. Helsingin yliopisto.
- Rudimenta linguae Fennicae breviter delineata. Suomen kielen varhaiskielioppi ja sen tausta*. Toimittanut Petri Lauerma. SKST 1380. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2012.
- SKST = Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia.
- WIIK, KALEVI 1976: Suomen tempusten etä- ja pintarakenteista. – *Virittäjä* 80 s. 135–162.
- Yle Uutiset 29.8.2015 = Vesalainen, Suvi 2015: Vajaa vuosi h-hetkeen – Länsimetro täydentää raideverkon. <https://yle.fi/uutiset/3-8263921> (11.4.2018).
- Yle Uutiset 9.12.2016 = Koivuranta, Esa 2016: Länsimetro lupaa: Liikenne Tapiolaan voi alkaa huhtikuussa, Matinkylään kesäkuussa. <https://yle.fi/uutiset/3-9343076> (11.4.2018).
- Yle Uutiset 10.10.2017 = Koivuranta, Esa 2017a: Liikennöikö länsimetro jo tässä kuussa? Ensi viikko on hyvin ratkaiseva, sanoo HKL. <https://yle.fi/uutiset/3-9875582> (11.4.2018).
- Yle Uutiset 20.10.2017 = Nironen, Saija 2017: Länsimetroa pitää vielä korjata, eikä HKL tiedä milloin liikenne voidaan aloittaa. <https://yle.fi/uutiset/3-9893129>. <https://yle.fi/uuti->

- set/3-9919756 (11.4.2018).
- Yle Uutiset 7.11.2017 = Koivuranta, Esa 2017b: Länsimetron avaus taas askelen lähempänä – HSL aikoo päättää pian, milloin liikenne alkaa. <https://yle.fi/uutiset/3-9919756> (11.4.2018).
- Yle Uutiset 9.11.2017 = Tiainen, Paula 2017: Vihdoinkin! Länsimetron aloituspäivä selvinnee huomenna perjantaina. <https://yle.fi/uutiset/3-9924696> (11.4.2018).
- Yle Uutiset 10.11.2017a = Koivuranta, Esa 2017c: Nyt se todella tapahtuu – länsimetro lähtee liikkeelle viikon kuluttua lauantaina. <https://yle.fi/uutiset/3-9925104> (11.4.2018).
- Yle Uutiset 10.11.2017b = Thynell, Tuulia 2017: Somekansa riemastui länsimetron starttiuutisesta. “Länsimetro saattaa muuttua vitsistä kulkuneuvoksi”. <https://yle.fi/uutiset/3-9925440> (11.4.2018).

Litteroinnissa käytetyt merkinnät

- . laskeva sävelkulku ja sitä seuraava tauko
- , tauko vuoron keskellä tai ei-laskeva sävelkulku vuoron lopussa
- , . kesken jäävä virke, sävelkulku ei ole laskeva
- sana** analyysin kannalta keskeinen kielenaines
- kesken jäänyt sana
- [] päällekkäispuhunnan alku ja loppu
- (sana) epäselvästi kuultu jakso
- (–) jakso, josta ei saatu selvää
- TOIMINTA ei-kielellisen toiminnan kuvaus

Miia Karttunen: No pittää kahttoo. *Puhujan tulevan toiminnan ilmausten kielioppia ja pragmatiikkaa*. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Education, Humanities, and Theology 119. Joensuu: University of Eastern Finland 2018. Väitöskirja on luettavissa osoitteessa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-2711-8>.

Kirjoittajan yhteystiedot:
etunimi.sukunimi@xamk.fi